

Stange kommune
Postboks 214,
2336 Stange

Hamar, 6. juni 2023

Høringsuttalelse til detaljregulering av BFR1-BFR7 Fallhøgda, Mjøsli

Naturvernforbundet i Hamar og omegn har gått gjennom reguleringsplanen for Fallhøgda, Mjøsli, og har følgende høringsinnspill til hyttebygging på Fallhøgda:

I Norge finnes det allerede 485 000 hytter og de fleste står tomme nesten hele året. Samtidig bygger vi ned stadig mer natur med nye hyttefelt. Hyttebygging er svært arealkrevende; selve arealene endres fra natur til nedbygd areal, og denne endringen vil være varig og irreversibel. Med tilhørende infrastruktur av veier, strøm, vann, avløp m.m. blir inngrepene massive.

Antall fritidsboliger i Norge øker i en forrykende fart. I Innlandet, hvor Stange kommune befinner seg, er tempoet høyt. Der har vi i hele fylket nesten 90 000 fritidsboliger. Stange kommune har ifølge SSB per i dag 935 fritidsboliger. Med 185 nye hytter vil antallet fritidsbygg i kommunen øke med 20 prosent.

Klima- og naturkrise er også lokal

Den globale klima- og naturkrise er også lokal. Vi må ta innover oss at naturareal som bygges ned med flere fritidsboliger er tapt for framtida. At Stange kommune nå, med 185 nye fritidsboliger, planlegger å bidra til nedbygging av mer natur og dermed en forverring av naturkrise, reagerer Naturvernforbundet sterkt på. Forstyrrelser fra folk har store konsekvenser. Ferdsel inn og ut fra hyttene utgjør store forstyrrelser på dyrelivet, og mange steder slitasje på vegetasjonen.

Arealendring er den største trusselen til natur

Stange kommune har ifølge SSB i 2022 hatt et totalt arealbruk av 890 dekar (3,6 kvadratkilometer) til fritidsboliger. Planområdet for Fallhøgda BFR1-BFR7 disponerer 175 dekar til fritidsbebyggelse. Det betyr en økning i arealbruket til fritidsboliger på 20 prosent. Samtidig er Innlandet det fylket som allerede har størst arealbruk knyttet til fritidsboliger i Norge. Når er det nok?

FNs naturpanel sin rapport om naturens tilstand fra 2019 peker på arealendringer som den største trusselen til natur. Det er derfor avgjørende at man ikke tillater nedbygging av natur til annet enn hva man kan regne som absolutt nødvendig.

Utbyggeren prosjekterer høystandardhytter og en god del av dem vil være på opptil 190 m². Til sammenligning er den norske gjennomsnittsboligen på 120 m² (NOVA ved OsloMet). Med større

hytter vil det også følge større utslipp og forbruk, noe vi mener ikke er akseptabelt.

Hytteområdet vil delvis måtte renses for trær. Dette vil ødelegge leveområdene for en rekke planter og dyr, selv om det ikke nødvendigvis rammer mange truede arter. Tiltaket vil også ha en negativ klimapåvirkning når skogen ikke lenger kan ta opp CO₂.

Bygging av veier og infrastruktur vil også bidra negativt i klimaregnskapet, likesom materialene som benyttes i hyttene. Det samme gjelder for de framtidige eiernes transport til og fra hyttene. Vi har liten tro på at transporten kommer til å skje kollektivt.

Fallhøgda er innenfor et statlig forvaltningsområde for gaupe

Fallhøgda ligger innenfor et statlig forvaltningsområde for gaupe, som er en rødlistet art og klassifisert som sterkt truet på den norske rødlista for arter fra 2021.

Gaupas naturlige habitat er skog. Selv om det påpekes flere steder i planbeskrivelsen at det er snakk om skog av "lav bonitet", så har skogen en svært høy verdi som habitat for gaupa. Denne verdien bør vurderes høyere enn det menneskelige ønske om utbygging av hyttefelt, og som medfører ødeleggelse av skog og leveområder for gaupa og andre dyr.

Forandringer i landskapet

Jamfør plandokumentet "vil en utvikling med fritidsbebyggelse endre landskapet drastisk" (side 47). Med tanke på fjernvirkningen ønsker man å tilpasse seg landskapet ved å "bygge tettest nederst og mere spredt i den øvre delen" av planområdet. Men samtidig skal det bygges et 21 meter høyt tårnbygg, som "markør som gir orienterbarhet". Hvordan er dette forenelig?

I referatet fra oppstartsmøtet den 18. april 2018 angående plan ID 219 (Fallhøgda), understreker kommunens planavdeling at "intensjonen i planen er at tiltak skal tilpasses terrenget, og ikke omvendt". Det understrekes videre at "området må utformes slik at det harmoniserer godt med omkringliggende naturlandskap". Vi kan ikke se at disse føringene fra planavdelingen blir oppfylt ved å sette opp et tårnbygg.

"Branntårnet" vil – etter vårt syn – ikke harmonere med landskapet, men ødelegge det opprinnelige naturlige landskapsbildet, selv om man prøver å gjemme den "lengst øst". Tårnbygget kan ansees som et arkitektonisk selvrealiseringsprosjekt, men har ingenting å gjøre med "å bevare landskapsilhuetten".

Fra pressen (Hamar Arbeiderblad 2. mai 2023) ble vi opplyst om at det skal bygges skitau og sykkelbane på Fallhøgda. Disse tiltakene er *ikke* nevnt i plan ID 344, selv om de vil bety et betydelig arealinngrep. Vi stiller oss svært undrende til det, og vi lurer på hvor mye areal blir berørt av dette? Er disse tiltakene tenkt å få regulert i de 216 daa areal som er satt av til fritidsaktivitet i plan ID 344?

Hyttefelt genererer trafikk og aktivitet langt utover hyttefeltene

Det er viktig å merke seg at flere hytter genererer trafikk og aktivitet langt ut over hyttefeltet, og at summen av konsekvenser for naturmiljø og naturmangfold både i feltet og i naturområdene rundt må vurderes til klart negativt.

Svakheten ved mange av konsekvensanalysene som gjennomføres i Norge er at de i for stor grad begrenser seg kun til selve utbyggingsområdet. Konsekvensen av et hyttefelt er langt mer vidtrekkende enn dette, fordi en slik etablering frembringer stor trafikk ut i nærområdene – både ved tilrettelegging av skiløyper, slalåmbakker, turstier, men også generelt ved mer ferdsel i utmarka.

Flere hytter skaper økt lysforurensing

Naturvernforbundet vil også advare mot lysforurensing. Flere hytter vil skape en betydelig økt lysforurensing fra området, som ikke minst vil forstyrre insekter, dyr og fugler.

Naturområdet blir enda mer privatisert

Lokalbefolkningen vil også tape et fredelig friluftsliv- og rekreasjonsområde. En økt utbygging av fritidsboliger på Mjøsli vil føre til at dette fine naturområdet blir enda mer privatisert, og lokalbefolkningen vil tape det unike som nå preger området; at det er fredelig og urørt.

Vi må satse på natur- og klimavennlige næringer

Vi må ta vare på det vi som samfunn og fellesskap er helt avhengige av: En livskraftig natur og et miljø i balanse. Framfor kortsiktig profitt og usikker gevinst for kommuneøkonomien, trenger vi å ta vare på livsviktige naturressurser. Vi må også satse på langsiktige og bærekraftige næringer, som matproduksjon gjennom natur- og klimavennlig landbruk og beitenæring.

Stange kommune må forholde seg til den internasjonale naturavtalen

Stange kommune viser i sitt brev angående høring og offentlig ettersyn (ref. 23/17868) til at den nylig reviderte veilederen for planlegging av fritidsbebyggelse har i stor grad vært førende for planforslaget og saksbehandling. Veilederen (Rettleiar om planlegging av fritidsbustader) ble revidert i *oktober 2022*.

I etterkant av revideringen har Norge, i desember 2022, inngått en internasjonal naturavtale i regi av FN i Montreal (Convention on biological diversity). I denne FN-avtalen har Norge, i likhet med alle andre land, forpliktet seg til å verne 30 prosent av land og hav, og starte arbeidet med å restaurere 30 prosent av ødelagt natur innen 2030. Kommunene forvalter størstedelen av Norges arealer og har derfor et særskilt ansvar for å ta vare på norsk natur.

Planforslaget for BFR1-BFR7 Fallhøgda tar ikke hensyn til forpliktelsene som ble inngått i den internasjonale naturavtalen fra desember 2022. I motsetning til det vi har forpliktet oss til i naturavtalen, satses det på å gjøre enda mer inngripen i natur for å sette opp hytter.

Vi ser det ikke som forenelig med naturavtalen at Stange kommune fortsetter å ødelegge eksisterende naturområder i stedet for å ta vare på disse. Prosjektet BFR1-BFR7 Fallhøgda fører til et netto naturtap. Det støtter ikke oppunder ambisjonene i naturavtalen som Norge signerte i desember 2022.

Alt kommunalt og regionalt planarbeid skal forankres i FNs bærekraftsmål og kommunene har ansvar for bærekraftig planlegging – ikke bare økonomiske behov, men også natur og miljømessige behov.

Planforslagets bruk av FNs bærekraftsmål kan ikke ses på som noe annet enn uredelig. Nordmenns areal- og klimabelastende hyttekultur kan på ingen måte sies å være et eksempel på bærekraftig forbruk og produksjon, uansett hvor miljøvennlig man måtte mene at anleggsfasen er. Vi vil her vise til forskning gjort for Avisa Valdres gjennom NTNU og Vestlandsforskning som viser at klimagassutslippene fra anleggsprosessen kun utgjør 2 prosent av de totale utslippene fra fritidsboliger.

Stange kommune må følge sin "handlingsplan for klima og energi 2021-2033"

I Stange kommunes handlingsplan for klima og energi pekes det tydelig på at "hvis Norge

skal nå sine ambisiøse klimamål må også kommunene være med på laget". Det reklameres for at "Stange melder seg på for å møte den største og viktigste utfordringen kloden vår står overfor, og det haster" (*side 2 i handlingsplanen*). Man ønsker "å tenke globalt og handle lokalt" og det vises til kommunens sentrale rolle i klimaarbeidet.

Areal- og transportplanlegging, bygg, anlegg og energi m.fl. utpekes som sentrale målområder i arbeidet for å redusere klimautslippene. Alle disse målområdene er berørt når det gjelder utbygging av Fallhøgda BFR1-7.

Handlingsplanens kortsiktige tiltak ifht. arealplanlegging og transport innebærer at "utbygging i kommunen bør i liten grad nødvendigvis etablere ny infrastruktur for transport, eller bidra til arealbruksendringer." De aktuelle reguleringsplanene for Fallhøgda sikter derimot både mot etablering av ny infrastruktur for transport i form av ny hovedvei (som allerede er bygd) og nye veier innenfor hyttefeltene.

Samtidig planlegges det arealbruksendringer, hvor skog og annen vegetasjon omgjøres til blant annet besøksgård, hytter, padelhall og tårnbygg. Denne form for utbygging må i et klima- og miljøperspektiv ansees som *unødvendig*, og den er stikk i strid med kommunens egne mål om bærekraftig areal- og transportplanlegging.

På Fallhøgda er det planlagt å fjerne trær, noe som vil føre til redusert karbonopptak. Samtidig skal ifølge Stange kommunes handlingsplan for klima og energi "arealplanlegging i kommunen så langt det lar seg gjøre, ikke føre til arealbruksendringer, som gir redusert karbonopptak fra skog og lignende" (*side 25 i handlingsplanen*).

Kommunens målsetting er at "Stange kommune går foran som en pionéerkommune som viser gode eksempler på utvikling i henhold til å bli et lavutslippssamfunn" (*side 35 i handlingsplanen*). Å bygge 185 nye og for det meste store hytter med høy standard står i direkte forbindelse med økt energiforbruk og CO₂-utslipp og kan på ingen måte kalles for et godt eksempel på lavt utslipp. Hverken når det gjelder byggefasen eller når hyttene er tatt i bruk. Det vil ikke bidra positivt på regnskapet til å bli et lavutslippssamfunn, og det kan heller ikke kalles for et bærekraftig tiltak. Hverken byggematerialene til hyttene og besøksgård, veiutbyggingen eller økt trafikk bidrar positivt i klimabalansen. Og som allerede nevnt, vil karbonopptaket bli redusert.

Plandokumentet for regulering av Fallhøgda BFR1-BFR7 tar ingen hensyn til klimaavtrykket som hytteprosjektet skaper. Hverken avtrykket gjennom byggefasen, byggematerialer eller klimapåvirkninger pga. transport til og fra hyttene.

Stange kommune er i sin aktuelle "handlingsplan for energi og klima" veldig opptatt av klimaavtrykket som kommunen danner. Her har man foretatt omfattende beregninger rundt kommunens nåværende og fremtidige klimafotavtrykk. Vi stiller oss derfor undrende til hvorfor man ikke belyser klimaavtrykket som et utbyggingsprosjekt fra en privat initiativtaker i Stange kommune genererer?

Vi ber om at det redegjøres for den samlede klimapåvirkningen av tiltaket, i etablerings- og driftsfasen, og at dette sammenliknes med 0-alternativet. Arbeidet må utføres av en nøytral tredjepart med kompetanse på klimaregnskap.

Kommunepolitikere har et ansvar for kommende generasjoner

Avslutningsvis vil vi si at nåværende kommunepolitikere har et ansvar for å forvalte og bevare naturen. Derfor forventer vi at det tas langsiktige valg, hvor bevaring av naturverdiene og hensyn til miljø blir høyest prioritert, i stedet for å ta irreversible valg på vegne av fremtidige generasjoner.

Vi ber om at planene ikke settes ut i livet

Vi ber om at detaljreguleringsplan for Fallhøgda, plan ID 344, avvises av overordnede hensyn til klima, biologisk mangfold og bærekraftig naturforvaltning. Vi mener at Stange kommune ikke skal sette planene ut i livet.

Vennlig hilsen

Styret i Naturvernforbundet i Hamar og omegn

Toril Østby – leder

Stephan Viehmann

Ole Midthun

Eva Breuer

Ane Thea Haarstad

Ragnhild Gjems

Sjur Skjævesland

hamar@naturvernforbundet.no